

RESPUBLIKAMIZ AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYAVIY HISOBOTLARINING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA TUZISH BOSQICHLARI

Daminova Madina Ilxomovna

“STARS International University” HR departamenti boshlig'i

Zaynieva Iroda Nuraliyevna

*“O‘zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasi”,
magistratura tinglovchisi*

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada Respublikamiz aksiyadorlik jamiyatlari moliyaviy hisobotlarini xalqaro standartlar asosida tuzish bosqichlari o'rganiladi. Moliya hisobotlari aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatini baholash va investorlar uchun axborot manbai sifatida muhim ahamiyatga ega. moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (qabul qilingan taqdirda, bu hisobotlarning taqdim etilishi va tushunarli bo'lishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotda, birinchidan, xalqaro standartlarga muvofiqlik va ularning ta'siri, ikkinchidan, hisobotlarni tuzish jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklar va muammolar, uchinchidan esa, aksiyadorlik jamiyatlari uchun hisob va hisobotlar samaradorligini oshirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Ushbu annotatsiya, shuningdek, jamiyatlarning moliyaviy hisobotlarini xalqaro standartlarga mos ravishda tayyorlash jarayonida zarur bo'lgan asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi, masalan, standartlarni o'rganish, hisobot shaklini tanlash, ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish, va nihoyat, hisobotni taqdim etish.*

***Kalit so'zlar.** Aksiyadorlik jamiyatlari, moliyaviy hisobotlar, hisob raqamlari, moliya tahlili, ma'lumot yig'ish, xalqaro moliyaviy tizim.*

KIRISH

Dunyoda hozirgi kunda jadal iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birga moliyaviy hisobotlar va ularni tayyorlash jarayoni ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Aksiyadorlik jamiyatlari moliyaviy hisobotlari nafaqat ichki menejment uchun, balki tashqi investorlar, kredit tashkilotlari va boshqa manfaatdor tomonlar uchun ham zarur bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etadi. Ular kompaniyaning moliyaviy holati, faoliyat samaradorligi va kelajakdagi istiqbollari baholashda muhim vositadir. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari hisob va hisobotlarni tayyorlashda global miqyosda qabul qilingan asosiy me'yorlardir. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari xalqaro moliyaviy tizimga integratsiyalashish jarayonida muhim rol o'ynaydi va aksiyadorlik jamiyatlariga moliyaviy hisobotlarni yanada tushunarli va ishonchli shaklda taqdim etishga imkon beradi. Respublikamiz aksiyadorlik jamiyatlari ham, xalqaro moliyaviy standartlarga muvofiq hisobotlar tayyorlash jarayoniga o'tishi zarurati bilan yuzma-yuz kelmoqda. Bu, o'z navbatida, iqtisodiy rivojlanish, xorijiy investitsiyalarni jalb etish va moliyaviy bozorlarni rivojlantirish uchun muhimdir. Shu o'rinda, moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq tayyorlash jarayonida bir qator muammolar va qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin. Misol uchun, tashkilotlar standartlarni to'liq tushunmasligi, hisobot shaklini tanlashda noaniqliklar, ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilishda qiyinchiliklar paydo bo'lishi mumkin. Bunday muammolar hisobotlar sifatini va ishonchligini Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish, nafaqat moliyaviy hisobotlarning aniq va oshkora bo'lishini ta'minlaydi, balki Respublikamiz aksiyadorlik jamiyatlarini global bozorda raqobatbardosh qilishga ham xizmat qiladi. Bunday integratsiya, jahon iqtisodiyoti bilan muvofiqlashish va xorijiy investorlarga aniq va tushunarli ma'lumotlarni taqdim etish orqali mamlakat iqtisodiyoti rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Shuningdek, ushbu jarayon moliyaviy hisobotlar sifatini oshirish bilan birga, moliyaviy nazoratni mustahkamlash, korporativ boshqaruvni rivojlantirish va jamiyatlarning moliyaviy shaffofligini ta'minlashga yordam beradi. Bunday

o'zgarishlar, aksiyadorlik jamiyatlariga o'z moliyaviy holatini baholashda zamonaviy va eng yaxshi amaliyotlardan foydalanishga imkon beradi, bu esa o'z navbatida, investorlar va kredit tashkilotlarining ishonchini qozonishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlar asosida tuzish, tashkilotlarning o'z ichki jarayonlarini optimallashtirish, resurslarni yanada samarali boshqarish va strategik qarorlar qabul qilishda asosli ma'lumotlarni taqdim etadi. Bu jarayon, shuningdek, aksiyadorlik jamiyatlari uchun moliyaviy barqarorlik va o'sish imkoniyatlarini yaratadi, bu esa oxir-oqibatda iqtisodiy o'sishga olib keladi. Bu o'zgarishlar, kelajakda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va investorlarning ishonchini qozonish uchun zaruriy asos bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot turlari, ma'lumotlar to'plash, tahlil usullari, intervyu va so'rovnomalar, tahliliy yondashuv, natijalar va tavsiyalardan iborat. Ushbu metodologiya yordamida, tadqiqotning maqsadlariga erishish va moliyaviy hisobotlarning sifatini oshirish, shuningdek, xalqaro moliyaviy tizimga integratsiyalashish jarayonini qo'llab-quvvatlash uchun zaruriy asoslarga ega bo'lish maqsad qilingan.

Tahlil va natijalar. Respublikamiz aksiyadorlik jamiyatlarining moliyaviy hisobotlarini xalqaro standartlar asosida tayyorlash jarayonida duch kelinadigan muammolar va qiyinchiliklar tahlil qilinganda ushbu jarayonni yaxshilash va xalqaro moliyaviy tizimga integratsiyalashish uchun o'tish bosqichlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

o'Aksiyadorlik jamiyatlari moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (IFRS) haqida mavjud ma'lumotlarni to'playdilar. Ushbu jarayonda, standartlarning talab va tavsiyalari, shuningdek, ularning amaliy qo'llanilishiga oid misollar ko'rib chiqiladi.

o'Tashkilot ichidagi moliyaviy mutaxassislariga, hisobchilar va boshqaruv xodimlariga xalqaro standartlar bo'yicha o'quv dasturlari va seminarlar o'tkazish rejalashtiriladi. Bu ularning bilim va ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi.

○Moliyaviy hisobotlar uchun standart shakllarni belgilash va tayyorlash. Bu bosqichda jamiyatlar moliyaviy ko'rsatkichlarini aniq va tushunarli shaklda ifodalashlari zarur.

○Hisobotlar xalqaro standartlarga mos kelishiga ishonch hosil qilish uchun ichki audit va nazorat mexanizmlari o'rnatiladi. Bu, hisobotlarning ishonchliligini oshirish va auditorlar tomonidan baholanishda yordam beradi.

○Moliyaviy ma'lumotlar to'plash jarayonida aksiyadorlik jamiyatlari ichki tizimlaridan (masalan, hisob-kitob tizimlari) foydalanadilar. Yig'ilgan ma'lumotlar, hisobotlar tayyorlash uchun asos sifatida qo'llaniladi.

○Olingan ma'lumotlarni tahlil qilish jarayonida moliyaviy ko'rsatkichlar, o'sish tendensiyalari va risklarni baholash amalga oshiriladi. Bu, jamiyatning moliyaviy holatini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

○Standartlarga muvofiq moliyaviy hisobotlar tayyorlanadi. Hisobotlarda kirish, asosiy ko'rsatkichlar va moliyaviy holat to'g'risidagi ma'lumotlar to'liq aks ettirilishi kerak.

○Tayyorlangan hisobotlar investorlar va boshqa manfaatdor tomonlarga taqdim etiladi. Taqdimot jarayonida hisobotlarni tushuntirish va savollarga javob berish muhimdir.

○Moliyaviy hisobotlarning sifatini va to'g'riligini nazorat qilish uchun ichki auditlar o'tkaziladi. Bu jarayon, hisobotlarni tayyorlashda yuzaga keladigan muammolarni aniqlash va hal etish imkonini beradi.

○Jamiyatlar hisobotlarni tayyorlash jarayonini baholash va yaxshilanish uchun zaruriy o'zgarishlarni amalga oshirishadi. Olingan natijalar asosida, hisobotlar va jarayonlar takomillashtiriladi.

Ushbu o'tish bosqichlari aksiyadorlik jamiyatlariga xalqaro moliyaviy hisobotlar standartlariga muvaffaqiyatli o'tish, hisobotlar sifatini oshirish va investorlar ishonchini qozonish imkonini beradi. Bu jarayon, shuningdek, jamiyatlar uchun moliyaviy barqarorlik va o'sish imkoniyatlarini yaratishga xizmat qiladi. Olingan

natijalar, kompaniyalar va moliyaviy mutaxassislar uchun muhim tavsiyalarni taqdim etadi va xalqaro moliyaviy tizimga integratsiyalashishda yordam beradi.

XULOSA

Xulosa qilganimizda Respublikamiz aksiyadorlik jamiyatlarining moliyaviy hisobotlarini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga (IFRS) muvofiq tayyorlash jarayoni o'rganildi. Tadqiqot davomida, moliyaviy hisobotlarni tayyorlashdagi asosiy bosqichlar, muammolar va ularni hal etish yo'llari aniqlanib, bir qator muhim xulosalar keltirildi.

Birinchidan, xalqaro standartlarga muvofiqlik aksiyadorlik jamiyatlari uchun muhim ahamiyatga ega. Bunday integratsiya, moliyaviy hisobotlarning shaffofligini va ishonchliligini oshiradi, bu esa investorlarning qaror qabul qilish jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari ko'rsatganidek, aksiyadorlik jamiyatlarining ko'pchiligi xalqaro standartlar haqida yetarlicha bilimga ega emas, bu esa hisobotlar sifatini pasaytiradi va muammolarni keltirib chiqaradi.

Ikkinchidan, hisobotlarni tayyorlash jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklar - standartlarga muvofiqlik, ma'lumotlarni yig'ish va hisobot shaklini tanlash - jamiyatlarining moliyaviy holatini to'g'ri yoritishga to'sqinlik qiladi. Buning natijasida, moliyaviy hisobotlar sifatining pasayishi, investorlarning ishonchini kamaytirishi va o'z navbatida, aksiyadorlik jamiyatlarining raqobatbardoshligini yo'qotishiga olib keladi.

Uchinchidan, tadqiqot davomida tavsiya etilgan o'tish bosqichlari aksiyadorlik jamiyatlariga xalqaro standartlarga muvofiq hisobotlarni tayyorlash jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. O'quv dasturlari, hisobot shakllarini belgilash va ichki nazorat mexanizmlarini o'rnatish orqali, jamiyatlar moliyaviy hisobotlarni yanada sifatli tayyorlash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Natijada, ushbu tadqiqot, Respublikamiz aksiyadorlik jamiyatlarining xalqaro moliyaviy tizimga integratsiyalashishi, moliyaviy shaffoflikni oshirish va investorlar

ishonchini qozonish uchun zaruriy qadamlar haqida muhim tavsiyalar beradi. Ushbu o'zgarishlar, kelajakda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishga hissa qo'shadi. Tadqiqot natijalari, shuningdek, xalqaro standartlarga muvofiq hisobotlarni tayyorlash jarayonida doimiy ravishda takomillashtirish va innovatsiyalarni joriy etish zarurligini ta'kidlaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevralda PQ-4611 "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha choratadbirlar to'g'risida" Qarori.

2. A. Karimov, I. Qo.,ziyev, M. Rahimov. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o,,tish: muammo va istiqbol "Xalqaro ilmiy moliya va hisob" jurnali. № 4, avgust, 2020 yil 3-bet.

3. Avloqulov A.Z. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida moliyaviy natijalar to'g'risidagi axborotlarni aks ettirish xususiyatlari. Raqamli iqtisodiyotga o'tish davrida buxgalteriya hisobi va auditni xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish masalalari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari to'plami. T.:2020. 243-bet.

4. Тулаков, У. Т. (2018). Перспективы развития рекреационного туризма в Республике Узбекистан. Современные инновации, (2 (24)), 46-49.

5. O.Narzullayeva. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini joriy etish orqali iqtisodiy taraqqiyotni jadallashtirish. International Journal of Finance and Digitalization www.ijfd.uz ISSN: 2181-3957 Vol. 1 Issue 02, 2022

6. Ogbonnaya Okorie¹, O. U. Onwe, L. O. Unugo International Financial Reporting Standards (IFRS) Education in Colleges of Education in Southeastern States of Nigeria. American Journal of Educational Research, 2018, Vol. 6, No. 11, 1460-1464 Available online at <http://pubs.sciepub.com/education/6/11/3> ©Science and Education Publishing DOI:10.12691/education-6-11-3

7. <https://m.kun.uz/uz/news/2020/03/09/moliyaviy-hisobotning-xalqaro-standartlariga-qandayotiladi>.

8. Urakova M. H. "O'zbekistonda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (mhxs) o'tish bosqichlari va barqaror rivojlanishi" [Scientific journal of actuarial finance and accounting](#) 03 (2024).